

NATAŠA ŠAHINOVIĆ I NJEN ZNAČAJ U ZAŠTITI KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLIJEĐA BOSNE I HERCEGOVINE

Dženana Arnautović
dzenanaarnautovic@yahoo.com

Apstrakt: Rad je posvećen istraživanju lika i djela Nataše Šahinović kroz period školovanja u Visokom, Beogradu i Sarajevu te profesionalni rad u Zavičajnom muzeju u Visokom i Zavodu za zaštitu spomenika u Sarajevu. Zbog njenog istaknutog doprinosa i posvećenosti proučavanju bosansko-hercegovačkog kulturno-historijskog naslijeđa njeno ime trebalo bi ostati upisano među važne ličnosti BiH. Sve što je ostalo iza nje u navedenom području u formi stručnih i naučnih radova, muzejskih postavki, arheoloških istraživanja, projektnih dokumentacija za urbane komplekse, upućuje na to da je većinu svog života posvetila istraživanju, proučavanju i zaštiti različitih vidova baštine na našim prostorima. U radu je korištena privatna dokumentacija porodice Šahinović, arhivska građa Zavičajnog muzeja u Visokom i dokumenti iz Zavoda za zaštitu spomenika FBiH. Rad je obogaćen i fotografijama koje doprinose vjerodostojnosti prikaza rada N. Šahinović.

Ključne riječi: Nataša Šahinović, kulturno-historijsko naslijeđe, umjetnost, arheologija, Zavičajni muzej Visoko, Zavod za zaštitu spomenika

Abstract: The paper is dedicated to the research of the life and work of Nataša Šahinović through the period of schooling in Visoko, Belgrade and Sarajevo, as well as professional work at the Regional Museum of Visoko and the Institute for the Protection of Monuments in Sarajevo. Due to her prominent contribution and dedication to the study of the cultural and historical heritage of Bosnia and Herzegovina, her name should be remembered among the prominent figures of Bosnia and Herzegovina. Based on

what she left behind in this field, in the form of professional and scientific papers, museum exhibits, archaeological research, and project documentation for urban complexes, one can conclude that she devoted most of her life to the research, study, and protection of various forms of heritage in our region. The paper utilizes the private documentation of the Šahinović family, archival materials of the Regional Museum of Visoko and documents from the Institute for the Protection of Monuments of FBiH. The work is further enriched with photographs that contribute to the credibility of the insight into the work of N. Šahinović.

Key words: Nataša Šahinović, cultural and historical heritage, art, archaeology, Regional Museum of Visoko, Federal Institute for Protection of Monuments

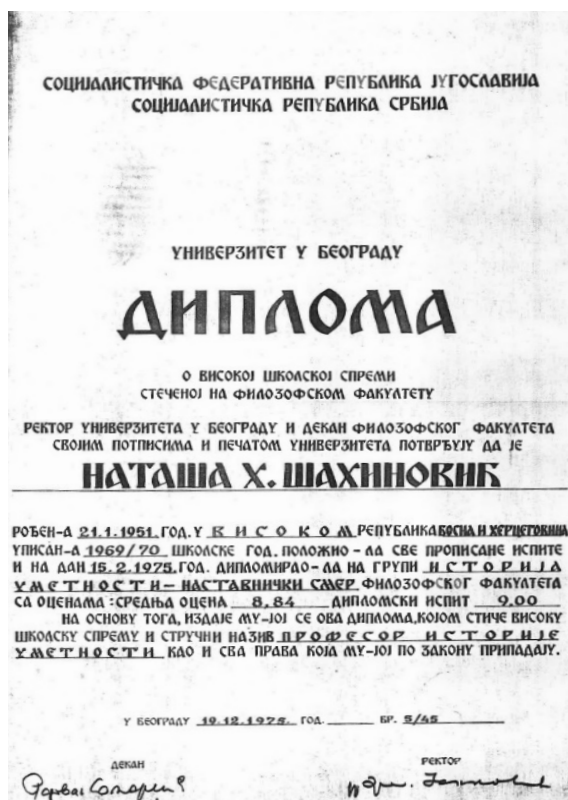
Biografski podaci

Slika 1 – Nataša Šahinović, Privatni album porodice Šahinović (dalje: PAŠ).

Nataša Šahinović, profesorica historije umjetnosti i zaštitnica kulturno-historijskog naslijeđa Bosne i Hercegovine, živjela je i radila u tri historijska perioda tokom kojih je na različite načine interpretirano pitanje položaja žene i njene uloge u društvu. To pitanje počinje od borbe žena za osnovno pravo na obrazovanje i rad, preko uloge žene žrtve rata pa do poslijeratne borbe između patrijarhata i feminizma. Rođena je 21. januara 1951.

u Visokom. Osnovno i srednje obrazovanje završila je u rodnom gradu. Akademске 1969/1970. upisala je studij historije umjetnosti – nastavnički smjer na Odsjeku za istoriju umetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu. Godine 1975. završila je studij odbranivši diplomski rad “Srednjovjekovni utvrđeni gradovi u Bosni i Hercegovini”, čime stječe zvanje *profesorice istorije umetnosti*. Na istom fakultetu prijavila je magistarski rad na temu “Gotička skulptura u Bosni i Hercegovini”, ali su je događaji iz 1992. spriječili da okonča postdiplomski studij.¹

Slika 2 – Diploma o visokoj školskoj spremi Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, 1975, Privatna dokumentacija porodice Šahinović.

¹“In memoriam”, u: *Naše starine*, Godišnjak Zavoda za zaštitu spomenika, Sarajevo: Zavod za zaštitu spomenika, 2013, br. XXII, 212–213.

Akaderske 2003/2004. upisala je dvogodišnji postdiplomski studij “Arhitektonske strukture – linija 4: revitalizacija kulturno-povijesnih objekata i cjelina” na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, koji, nažalost, zbog bolesti nije završila.² Od 1. 8. 1975. do 24. 2. 1996. radila je kao kustosica, viša kustosica i rukovodilac radne jedinice Zavičajnog muzeja u Visokom. Svoj rad nastavila je u Odjeljenju za naučnoistraživački rad u Zavodu za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa u BiH u sastavu Federalnog ministarstva za kulturu i sport, najprije na poziciji stručne saradnice, a zatim i stručne savjetnice za zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa BiH. Zbog zdravstvenih problema 2010. otišla je u prijevremenu penziju. Preminula je 1. decembra 2013. u Visokom.

Rad u Zavičajnom muzeju Visoko

Svoj radni vijek historičarke umjetnosti N. Šahinović počinje u Zavičajnom muzeju u Visokom 1975. nakon završetka studija historije umjetnosti u Beogradu. Ostala je upamćena kao jedna od najznačajnijih uposlenica ove institucije čija su istraživanja, bilješke, stručni i naučni radovi i izložbe polazna osnova muzejskog rada. Kao profesorica historije umjetnosti biva zaposlena na radnom mjestu kustosice.³ Pripada grupi prvih uposlenika ove institucije koji su kontinuirano radili na prikupljanju muzejske građe i učestvovali u prvim arheološkim istraživanjima.⁴ Tokom višegodišnjeg rada u Muzeju bila je angažovana na više funkcija koje su uključivale posao kustosice, zatim više kustosice, a na kraju i rukovodioca radne jedinice Zavičajnog muzeja (1982–1996) pri Radničkom univerzitetu “Rešad

² Ikbal Cogo, *Crtice o ženama – istraživačima bosanskohercegovačke arheologije: 1939–2008*, Zenica: JU Muzej grada Zenice, 2024, 268.

³ JU Zavičajni muzej – Visoko (dalje: ZMV), *Matična knjiga radnika Zavičajnog muzeja Visoko*. Sklapanje radnog odnosa: 1.8.1975; stručnost: profesorica istorije umjetnosti; naziv radnog mjesta: kustos; prestanak radnog odnosa: 24.2.1996.

⁴ Prvi kustos Zavičajnog muzeja bio je Antun Smodič (1957–1960), a nakon njega prve usposlenice bile su historičarke umjetnosti Ljiljana Tomičić (1960–1982) i Nataša Šahinović (1975–1996). Vidjeti više: *Radovi Zavičajnog muzeja – Visoko*, Visoko: JU Zavičajni muzej – Visoko, 2020, 340.

Saletović”⁵ Neophodno je naglasiti da je zbog manjka broja muzejskih uposlenika istovremeno obavljala funkciju kustosice i rukovodioca.⁶ Dala je značajan doprinos na skupljanju, istraživanju i prezentaciji kulturno-historijskog naslijeđa nekadašnjeg centra srednjovjekovne Bosne. Krajnji rezultat njenog rada jesu katalogi raznih izložbi, muzejskih i galerijskih, stalnih i povremenih, brojni stručni materijali poput prikaza i članaka te predavanja. Radila je u arheološkim ekipama vrhunskih stručnjaka: Pavla Anđelića, Ive Bojanovskog i Đure Baslera. Pavao Anđelić Natašine terenske izvještaje sa samostalnih istraživanja i rekognosciranja uvrstio je kao punopravne stručne rezultate u svoje naučne radove.⁷

Slika 3 – Nataša Šahinović u Glamoču pored Bašića nišana, 1979, PAŠ.

⁵ Pregled uposlenika Zavičajnog muzeja u Visokom. <https://www.zavicajnimuzej.com/o-muzeju/> (pristupljeno: 6. 6. 2024).

⁶ Branka Šulc, “Adresar muzeja i galerija Jugoslavije”, u: *Informatica museologica*, Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, 1984, br. 1–3, 68–80. Privatna dokumentacija porodice Šahinović (dalje: PDS), *Rješenje uredbe o radnoj obavezi Općinskog sekretarijata odbrane Općine Visoko*. 30. 4. 1992.

⁷ “In memoriam”, u: *Naše starine: Godišnjak Zavoda za zaštitu spomenika*, Sarajevo: Zavod za zaštitu spomenika, 2013, br. XXII, 212–213.

Po dolasku u Muzej angažovana je na projektu “Dokumentacije za stalnu postavku iz 1975–1978. godine”, koji je uključivao izradu sinopsisa što obuhvata: radni, ekspozicioni, tekstove legendi za turski i austrougarski period, razvoj radničko-sindikalnog pokreta, formiranje Partijske ćelije, period NOB-a, VVFPO, arheološku izložbenu postavku, kao i geološku postavku. Stalna postavka otvorena je za javnost 12. decembra 1978.⁸

Terenski obilasci srednjovjekovnih lokaliteta Stari grad Visoki i područje Klisa te obrada terenskog inventara o kojima svjedoče izvještaji sačuvani u dokumentaciji Zavičajnog muzeja u velikoj su mjeri obilježili početak njenog rada u Muzeju. Na osnovu muzejske dokumentacije se vidi da tokom 1976. i 1977. N. Šahinović intenzivno radi na dokumentiranju i analizi terenskog inventara sa Starog grada Visoki. Vrlo detaljno pristupa obradi inventara: željezni predmeti, predmeti od kamena, novac, keramički materijal, životinjske kosti te cigla, gdje pored opisa pronađenog nalaza daje i njegov crtež, dimenzije, opis mjesta na kojem je nalaz pronađen, dubinu i njegovo trenutno stanje.⁹ Na isti način pristupa i analizi terenskog inventara: keramički materijal, staklo, željezni predmeti i kamen sa zaštitnog iskopavanja sonde Parcela Grad-Visočica (“Klisa”).¹⁰ Isti rad nastavlja i tokom 1976, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982. i 1983.¹¹ N. Šahinović intenzivno obilazi šire područje Visokog u cilju istraživanja i identifikiranja kulturno-historijskog naslijeđa, što ukazuje na to da čini presudne korake ka arheološkom istraživanju visočkog kraja. Između ostalog, vrši istraživanje lokaliteta neolitskog naselja u Radinovićima, srednjovjekovnim lokalitetima u Muhašinovićima i Arnautovićima, ali i lokalitetima u Okolištu, Moštrima, Hlapčevićima, Prijeku, Percu, Zbilju i drugim. Pored toga, piše i o osmanskim spomenicima na području Visokog, ali i o starim muslimanskim grobljima.¹² Nataša Šahinović tokom ratnog perioda

⁸ ZMV, Dokumentacija za stalnu postavku iz 1975–1978, 1978.

⁹ ZMV, Terenska dokumentacija i fotodokumentacija (dalje: TDF), 1976.

¹⁰ ZMV, TDF, 1977.

¹¹ ZMV, TDF, 1976, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983.

¹² Nataša Šahinović, Podaci o turbetu na Hadžijinoj vodi u Visokom 26. 8. 1980; Selo Zbilje kod Visokog, Staro muslimansko groblje, 1986. Muzejska dokumentacija: Informacije o kulturno-historijskim lokalitetima na području Visokog, JU Zavičajni muzej – Visoko.

obnaša funkciju rukovodica radne jedinice Zavičajnog muzeja. Od početka ratnih događaja 1992. u potpunosti se angažovala na spašavanju zbirki Zavičajnog muzeja i evidentiranju oštećenja na kulturno-historijskim spomenicima u Visokom i okolini.¹³ Upravo je tokom ratne godine 1994. od 25. juna do 3. jula provela zaštitno arheološko istraživanje na Starom gradu Visoki.¹⁴

Slika 4 – Pohvala za Natašu Šahinović ispred Prve patriotske lige žena Visoko, 1994, Privatna dokumentacija porodice Šahinović.

Godine 1984. kao članica Redakcionog odbora učestvuje u izradi monografije “Visoko i okolina kroz historiju I”.¹⁵ Kao jedan od kustosa Muzeja

¹³ Armija Republike Bosne i Hercegovine: Prva patriotska liga žena – Visoko, PDŠ, “Pohvala za ispoljenu hrabrost, požrtvovanost i humanost u borbi protiv agresora na Republiku Bosnu i Hercegovinu i Bošnjacki narod”.

¹⁴ Nataša Šahinović, “Novi nalazi na srednjovjekovnom gradu Visoko”, u: *Glasnik Zemaljskog muzeja BiH*, Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, 2001, sv. 48/49, 386–394.

¹⁵ Pavao Anđelić, Ivo Bojanovski, Borivoj Čović, Brunislav Marjanović, *Visoko i okolina kroz historiju I*, Visoko: Skupština opštine Visoko, 1984.

1986. radi na “Prostornom planu Opštine Visoko za period od 1986. do 2000, odnosno 2015.”. Studija predstavlja mogućnosti zaštite i uređenja kulturno-historijskog naslijeđa na području općine i reviziju urbanističkog plana Visokog.¹⁶ Piše o brojnim temama koje uključuju umjetničku obradu predmeta iz osmanskog perioda.¹⁷ Pored naučnog i istraživačkog rada funkcija rukovodioca radne jedinice zahtijevala je i administrativne poslove koji su uključivali: planiranje rada Muzeja,¹⁸ izvještaje o realizaciji plana rada,¹⁹ saradnju s gradskim vlastima i Zavodom za zaštitu spomenika kulture i prirodnih rijetkosti SR BiH,²⁰ učestvovanje na sastancima radi zaštite spomenika kulture na području Visokog²¹ te pružanje informacija Komisiji za odnose s vjerskim zajednicama Skupštine Opštine Visoko.²² Na osnovu podataka iz

¹⁶ ZMV, *Prostorni plan Opštine Visoko za period od 1986. do 2000, odnosno 2015*. Skupština opštine Visoko, Sarajevo 1986. (neobjavljeno). Navedena studija sastoji se od više dijelova koji obuhvataju historijsku i urbanističku analizu sljedećih perioda: mlađe kameno doba – neolit, period upotrebe metala, period rimske vladavine, srednji vijek, prikaz razvoja naselja u okviru perioda turske vlasti, prikaz razvoja naselja u okviru perioda austrougarske vlasti, Visoko u periodu između dva rata i periodu NOB-a, razvoj naselja u poslijeratnom periodu, umjetnost na području općine Visoko (uslovi razvoja, zbirki i ustanova, društava i sl. čija je djelatnost vezana za ovu problematiku), pregled kulturno-historijskih spomenika s kategorizacijom.

¹⁷ Nataša Šahinović, “Intarzirana vrata iz Visokog”, *Znak Bosne: list za kulturni preporod Bosne*, br. 2, 25. 9. 1995, 51–53.

¹⁸ Nataša Šahinović, *Plan rada Zavičajnog muzeja Visoko za 1989. godinu; Plan rada Zavičajnog muzeja Visoko za 1996*, ZMV, Muzejska dokumentacija: Izvještaji o radu Zavičajnog muzeja – Visoko, JU Zavičajni muzej Visoko.

¹⁹ Nataša Šahinović, *Izvještaj o realizaciji plana rada Zavičajnog muzeja Visoko za 1989*, ZMV, Muzejska dokumentacija: Izvještaji o realizaciji plana rada Zavičajnog muzeja – Visoko, JU Zavičajni muzej – Visoko.

²⁰ Nataša Šahinović, *Predmet: Informacija o stanju lokaliteta iz mlađeg kamenog doba u selu Zbilje kod Visokog i pokretanje postupka njegove zaštite*, 5. 9. 1982; *Predmet: Informacija o stanju kompleksa srednjovjekovne crkve svetog Nikole u Arnautovićima i praistorijskog lokaliteta u Zbilju kod Visokog*, 16. 3. 1983; *Predmet: Zahtjev za produženje rješenja za nastavak zaštitnog arheološkog iskopavanja (područje Zbilje)*, 24. 4. 1990, ZMV, Muzejska dokumentacija: Informacije o kulturno-historijskim lokalitetima na području Visokog, JU Zavičajni muzej – Visoko.

²¹ Nataša Šahinović, *Službena zabilješka sa sastanka u vezi sa zaštitom spomenika kulture na području opštine Visoko*, 21. 3. 1988, ZMV, Muzejska dokumentacija: Izvještaji sa sastanaka, JU Zavičajni muzej Visoko – Visoko.

²² Nataša Šahinović, *Informacija o stanju i broju kulturno-istorijskih objekata koji su pod zaštitom države a u vlasništvu su mjesnih zajednica sa osvrtom na zakonsku regulativu*. (Komisiji za odnose

Matične knjige radnika Zavičajnog muzeja Visoko N. Šahinović prekida radni odnos u toj instituciji 24. 2. 1996.²³

Pored predanog i istaknutog rada u Muzeju Nataša je od 1975. bila članica visočkog Udruženja građana likovnih umjetnika LIKUM'76, gdje je aktivno učestvovala pišući predgovore u katalogima izložbi.²⁴ Također, u periodu od 1975. do 1987. objavljivala je različite sadržaje u visočkom časopisu *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog* (1953–1987), upoznavajući javnost u prvom redu o događajima u Muzeju poput: izložbi, novih muzejskih akvizicija, arheoloških radova na srednjovjekovnim visočkim lokalitetima, stanju kulturno-historijskih spomenika, ali i o kulturnim događajima u gradu.²⁵ Upravo je u spomenutom časopisu zabilježena posjeta

sa vjerskim zajednicama Skupštine općine Visoko), 28. 1. 1988, ZMV, Muzejska dokumentacija: Informacije o kulturno-historijskim lokalitetima na području Visokog, JU Zavičajni muzej Visoko – Visoko.

²³ ZMV, *Matična knjiga radnika Zavičajnog muzeja Visoko*. Sklapanje radnog odnosa: 1. 8. 1975; stručnost: profesor istorije umjetnosti; naziv radnog mjesta: kustos; prestanak radnog odnosa: 24. 2. 1996.

²⁴ IX *Visočki likovni susreti: [katalog izložbe]: Atelje'76 [i.e. Galerija Likum'76]*. Visoko: Društvo likovnih umjetnika, 1980; XV *Visočki likovni susreti: [katalog izložbe]: Atelje'76 [i.e. Galerija Likum'76]*. Visoko: Društvo likovnih umjetnika, 1986; XVI *Visočki likovni susreti: [katalog izložbe]: Atelje'76 [i.e. Galerija Likum'76]*. Visoko: Društvo likovnih umjetnika, 1987.

²⁵ Nataša Šahinović, "Iz Zavičajnog muzeja: Izložba za osnovce", *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 113, decembar 1975, 9; Nataša Šahinović, "Arheološki radovi na srednjovjekovnim lokalitetima u Arnautovićima i starom gradu Visoki", *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 120, juli 1976, 9; Nataša Šahinović, "Stanje starih grobalja u Visokom i okolini – Nužna veća briga", *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 124, novembar 1976, 12; Nataša Šahinović, "Osvrt: Još više ovakvih izložbi – sa izložbe Razvoj fotoamaterizma u Visokom", *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 129, april 1977; Nataša Šahinović, "Novost iz Zavičajnog muzeja: Otkriven rimski žrtvenik", *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 139, juli 1978, 10; Nataša Šahinović, "Uz jubilej visočko-fojničkog partizanskog odreda: Izložba dokumenata", *Naš život: list narodnog fronta visočkog sreza*, br. 139, juli 1978, 10; Nataša Šahinović, "Vrijedan kulturni događaj: Sa izložbe Književno djelo Hamze Hume", *Naš život: list narodnog fronta visočkog sreza*, br. 156, decembar 1979; Nataša Šahinović, "Čilimarstvo", *Naš život: list narodnog fronta visočkog sreza*, br. 163, juli 1980; Nataša Šahinović, "Vri život u oslobođenom gradu", u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 171, mart 1981; Nataša Šahinović, "Zbirke Zavičajnog muzeja Visoko tokom 1980. godine obogaćene novim muzealijama", *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 171, mart 1981; Nataša Šahinović, "Uz jedan lijep jubilej: Zavičajni muzej – čuvar baštine", *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 198, juli 1983, 4–5; Nataša Šahinović,

žena Visokog Memorijalnom kompleksu na Brionima od 15. do 19. maja 1984. Među ženama bila je i Nataša, koja je o samoj posjeti napisala prigodan tekst.²⁶

Rad u Zavodu za zaštitu spomenika pri Federalnom ministarstvu kulture i sporta

Nataša Šahinović od 1996. radi kao stručna saradnica, a zatim i stručna savjetnica za zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa Bosne i Hercegovine u Odjeljenju za naučnoistraživački rad u Zavodu za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa u BiH u sastavu Federalnog ministarstva za kulturu i sport. Svojim stručnim i predanim radom u Zavodu za zaštitu spomenika FBiH daje izuzetan doprinos u očuvanju kompletne kulturno-historijske baštine BiH, zbog čega 2000. dobiva zvanje muzejske savjetnice.

Oblavlja vrlo složene zadatke na izradi projektne dokumentacije za urbane komplekse Bihaća, Bužima, Travnika, Tešnja, Gradačca, Bobovca i drugih. Učestvuje u obnovi mnogih spomenika kulture: Tabačke džamije u Visokom, Stare džamije u Sokolu – Gračanica, kasnoantičke bazilike u Brezi, Crkve sv. Nikole u Arnautovićima. Vrlo često na terenu zamjenjuje arheologa, kao što je slučaj pri identifikiranju rimskog lokaliteta u Turbetu kod Travnika, antičkog lokaliteta u Putovićima kod Zenice. Dio je tima koji radi na kompletnoj restauraciji na nekropoli nišana u Lisini. Također, značajan je njen angažman na uspostavi rada rasturenog Muzeja grada Sarajeva.

“Iz Zavičajnog muzeja: Korisna izložba – izložba fotografija *Ovde se pisala istorija*”, *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 199–200, august–septembar 1983, 13; Nataša Šahinović, “Zavičajnom muzeju poklonjen Mujezinovićev akvarel Visokog”, *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 207, 31. mart 1984, 1; Nataša Šahinović, “U organizaciji sekcija žena: Visočanke na Brionima”, *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 209, 31. maj 1984; Nataša Šahinović, “Da vas upoznamo: o poklon zbirci Srđe Price”, *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 246, april 1987, 11.

²⁶ Nataša Šahinović, “U organizaciji sekcije žena: Visočanke na Brionima”, *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 209, 31. maj 1984, 6.

Slika 5 – Fotografisala Nataša Šahinović. Staro muslimansko groblje,
Kopčić Polje, Bugojno, 1976, PAŠ.

Godine 1999. učestvuje u radionici kustosa pod nazivom “Muzeji i galerije savremene umjetnosti – nakon rata” u organizaciji Soros centra za savremenu umjetnost Zagreb i Soros centra za savremenu umjetnost Sarajevo. Jedan je od učesnika iz Bosne i Hercegovine ispred Zavoda za zaštitu spomenika.²⁷ Kao saradnik učestvuje u izradi dokumentacije za nominaciju Mostara na listi svjetske baštine.²⁸ Uzima učešće u stručnoj raspravi o radnom tekstu Zakona o kulturnom naslijeđu Bosne i Hercegovine, koja je održana 6. januara 2005. u zgradi institucija Bosne i Hercegovine u Sarajevu kao predstavnik Zavoda za zaštitu spomenika FBiH.²⁹ Kao stručna

²⁷ Centar za savremenu umjetnost Sarajevo, Curatorial workshop. <https://scca.ba/knowledge-transfer/workshops/museums-and-galleries-of-contemporary-art-after-the-war-curatorial-workshop/> 11. 5. 1999. (pristupljeno: 7. 6. 2024).

²⁸ Centar za mir i multietničku saradnju, Nagrada za Mostarce nakon godina patnje i razaranja. <https://v2.centarzamir.org.ba/pro/nagrada-za-mostarce.html> 21. 7. 2015 (pristupljeno: 7. 6. 2024).

²⁹ Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, Stručna rasprava o radnom tekstu zakona o kulturnom naslijeđu Bosne i Hercegovine. http://old.kons.gov.ba/main.php?mod=vijesti&extra=suradnja&action=view&id_vijesti=368&lang=1 26. 1. 2005. (pristupljeno: 7. 6. 2024).

saradnica na obnovi graditeljskog naslijeđa učestvuje u izradi monografije *Zaštita kulturne i graditeljske baštine 2003–2009*. u izdanju Federalnog ministarstva kulture i sporta.³⁰ Jedna je od autora kataloga i saradnika na idejnoj koncepciji, izboru i obradi materijala za katalog izložbe “Tkanje i vez u Visokom”, koja nastaje u okviru manifestacije *Dani evropskog naslijeđa u Bosni i Hercegovini*;³¹ učestvuje u pisanju knjige “Visoko: privredno-kulturni informator”;³² piše o arhitektonskom naslijeđu Visokog,³³ te obrađuje nove nalaze sa srednjovjekovnog grada Visoki.³⁴ Piše i o Jahja-pašinoj džamiji i Svrzinoj kući u Sarajevu.³⁵ Dana 29. 12. 2008. održana je svečana dodjela priznanja institucijama, pojedincima i medijima povodom 55 godina postojanja Zavičajnog muzeja Visoko. Među dobitnicima priznanja bila je i Nataša Šahinović. Dodijeljeno je ukupno 38 priznanja u prostorijama Male sale općine Visoko. U ime Zavičajnog muzeja zahvalnice je uručila predsjedavajuća Upravnog odbora Jasminka Limo.³⁶ Zbog zdravstvenih problema Nataša Šahinović 2010. odlazi u prijevremenu penziju.

Zaključak

Nataša Šahinović bila je ugledna istraživačica u području bosanskohercegovačkog kulturno-historijskog naslijeđa u periodu od 1975. do 2010. u

³⁰ Federalno ministarstvo kulture i sporta, *Zaštita kulturne i graditeljske baštine 2003–2009*. <https://www.fmks.gov.ba/download/monografija.pdf> 2010. (pristupljeno: 7. 6. 2024).

³¹ Svetlana Bajić, Enver Imamović, Ibrahim Krzović, Mevlida Serdarević, Nataša Šahinović, *Tkanje i vez u Visokom: izložba = Textiles and embroidery: exhibition: Gazi Husrevbegova (Kuršumli) medresa, Sarajevo, 09–23 oktobra, 1998*. Sarajevo: AiAsn BiH, 1998.

³² Nataša Šahinović, Tarik Ahić, “Arhitektonsko naslijeđe Visokog”, u: *Visoko: privredno-kulturni informator*, II izdanje, Visoko: Smajlović d.j.l. Visoko, 1998.

³³ Nataša Šahinović, “Arhitektonsko naslijeđe Visokog”, *Znak Bosne: list za kulturni preporod Bosne*, br. 5/6, 29. 7. 1998, 80–81.

³⁴ Nataša Šahinović, “Novi nalazi na srednjovjekovnom gradu Visoko”, u: *Glasnik Zemaljskog muzeja BiH*, Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, 2001, sv. 48/49, 386–394.

³⁵ Nataša Šahinović, “Jahja-pašina džamija i Svrzina kuća”, u: *Svrzina kuća*, Sarajevo: Muzej Sarajeva, 2001, 27–34.

³⁶ Promocije Zavičajnog muzeja Visoko. <https://www.zavicajnimuzej.com/promocije/> (pristupljeno: 12. 6. 2024).

Zavičajnom muzeju Visoko i Zavodu za zaštitu spomenika FBiH. Rad je posvećen upravo njenoj ličnosti koja obuhvata taj profesionalni dio. Bilo je potrebno pisati na ovu temu kako bi se osvijestila vrijednost takve vrste rada u BiH, ali i šire, te ukazalo na važnost pojedinca za razvoj i njegovanje kulture, umjetnosti i historije. Značaj izučavanja njenog života i rada leži u tome što je ona jedna od rijetkih žena koje su se dugoročno nalazile u radnom okruženju koje zahtijeva i izlazak na teren.

Kroz istraživanje toka obrazovanja i profesionalnog usavršavanja neminovno se nametnulo i pitanje žene i njene uloge u društvu. Nataša je živjela i odrasla u socijalističkoj Jugoslaviji, veći dio svog radnog vijeka provela je u njoj, ratni period dočekala je i preživjela u visočkom Muzeju, poslijeratni period provodi u Zavodu za zaštitu spomenika u Sarajevu. Jedna je od rijetkih svijetlih primjera jugoslavenske žene koja ne samo da je završila osnovno i srednje obrazovanje nego i fakultet. Hrabro je prkosila obrazovnoj statistici u kojoj su, nažalost, dominirale nepismene žene. Ona je žena koja je tokom ratnih godina provela arheološko istraživanje na Starom gradu Visoki. Poslijeratni period provela je pišući, priređujući izložbe, učestvujući na naučnim skupovima, izvodeći arheološka istraživanja, sve u cilju zaštite i promoviranja bogatog naslijeđa BiH. Nažalost, listajući i čitajući dostupnu literaturu koja se bavi ovom tematikom, poražavajuće je primijetiti da se njeno ime skoro pa i ne spominje, uprkos istaknutom i predanom radu, o čemu svjedoči ovaj rad.

Rad se sastoji od biografskog dijela koji sadrži podatke o procesu obrazovanja što je započeo u Visokom, nastavljen u Beogradu na Filozofskom fakultetu na Odsjeku za istoriju umjetnosti i u Sarajevu na Arhitektonskom fakultetu. Dat je i kratak pregled njenog radnog angažmana najprije u Zavičajnom muzeju u Visokom, a zatim u Zavodu za zaštitu spomenika FBiH. Njen rad u Zavičajnom muzeju i Zavodu prikazan je u drugom i trećem dijelu ovog teksta koji za cilj ima osvijetliti značaj tog rada u očuvanju kulturno-historijskog naslijeđa BiH.

Ovo istraživanje može poslužiti onima koji čitaju i istražuju o zaštiti bosanskohercegovačkih spomenika, očuvanju kulturne baštine, vrijednosti historijskog naslijeđa, važnosti rada u ovim oblastima, te posljedicama koje nastaju zbog zapostavljanja rada kao što je rad Nataše Šahinović.

IZVORI I LITERATURA

Neobjavljeni izvori

JU Zavičajni muzej Visoko (ZMV)

Matična knjiga radnika JU Zavičajnog muzeja Visoko.

Terenska dokumentacija i fotodokumentacija (TDF).

Muzejska dokumentacija (Izveštaji o radu Zavičajnog muzeja – Visoko, Izveštaji o realizaciji plana rada Zavičajnog muzeja Visoko, Informacije o kulturno-historijskim lokalitetima na području Visokog, (Izveštaji sa sastanaka).

Prostorni plan opštine Visoko za period od 1986. do 2000, odnosno 2015. godine. Skupština opštine Visoko, Sarajevo, 1986. (neobjavljeno)

Privatna dokumentacija porodice Šahinović (PDŠ)

Diploma o visokoj školskoj spremi Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, 1975.

Pohvala za Natašu Šahinović ispred Prve patriotske lige žena Visoko, 1994.

Rješenje uredbе o radnoj obavezi Općinskog sekretarijata odbrane Općine Visoko. 30. 4. 1992.

Privatni album porodice Šahinović (PAŠ)

Nataša Šahinović.

Nataša Šahinović u Glamoču pored Bašića nišana, 1979.

Staro muslimansko groblje, Kopčić Polje, Bugojno, 1976.

Štampa

Znak Bosne: list za kulturni preporod Bosne, Zenica, 1995, 1998.

Literatura

Knjige

Anđelić, Pavao, Ivo Bojanovski, Borivoj Čović, Brunislav Marijanović, *Visoko i okolina kroz historiju I*, Visoko: Skupština opštine Visoko, 1984.

Bajić, Svetlana, Enver Imamović, Ibrahim Krzović, Mevlida Serdarević, Nataša Šahinović, *Tkanje i vez u Visokom: izložba = Textiles and embroidery: exhibition: Gazi Husrevbegova (Kuršumli) medresa, Sarajevo, 09 – 23 oktobra, 1998*. Sarajevo: AiAsn BiH, 1998.

Cogo, Ikbal, *Crtice o ženama – istraživačima bosanskohercegovačke arheologije: 1939–2008*, Zenica: JU Muzej grada Zenice, 2024.

Radovi Zavičajnog muzeja – Visoko, Visoko: JU Zavičajni muzej Visoko, 2020.

IX Visočki likovni susreti: [katalog izložbe]: Atelje'76 [i.e. Galerija Likum'76]. Visoko: Društvo likovnih umjetnika, 1980.

XV Visočki likovni susreti: [katalog izložbe]: Atelje'76 [i.e. Galerija Likum'76]. Visoko: Društvo likovnih umjetnika, 1986.

XVI Visočki likovni susreti: [katalog izložbe]: Atelje'76 [i.e. Galerija Likum'76]. Visoko: Društvo likovnih umjetnika, 1987.

Zaštita kulturne i graditeljske baštine 2003–2009. Sarajevo: Federalno ministarstvo kulture i sporta, 2010.

Članci

Šahinović, Nataša, “Iz Zavičajnog muzeja: Izložba za osnovce”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 113, god. XXIII, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, decembar 1975, 9.

Šahinović, Nataša, “Arheološki radovi na srednjevjekovnim lokalitetima u Arnautovićima i starom gradu Visoki”, u: *Naš život: list narodnog fronta*

- sreza visočkog*, br. 120, god. XXIV, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, juli 1976, 9.
- Šahinović, Nataša, “Stanje starih grobalja u Visokom i okolini – Nužna veća briga”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 124, god. XXIV, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, novembar 1976, 12.
- Šahinović, Nataša, “Osvrt: Još više ovakvih izložbi – sa izložbe Razvoj fotoamaterizma u Visokom”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 129, god. XXV, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, april 1977.
- Šahinović, Nataša, “Novost iz Zavičajnog muzeja: Otkriven rimski žrtvenik”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 139, god. XXVI, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, juli 1978, 10.
- Šahinović, Nataša, “Uz jubilej visočko-fojničkog partizanskog odreda: Izložba dokumenata”, u: *Naš život: list narodnog fronta visočkog sreza*, br. 139, god. XXVI, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, juli 1978, 10.
- Šahinović, Nataša, “Vrijedan kulturni događaj: Sa izložbe Književno djelo Hamze Hume”, u: *Naš život: list narodnog fronta visočkog sreza*, br. 156, god. XXVII, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, decembar 1979.
- Šahinović, Nataša, “Ćilimarstvo”, u: *Naš život: list narodnog fronta visočkog sreza*, br. 163, god. XXVIII, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, juli 1980.
- Šahinović, Nataša, “Vri život u oslobođenom gradu”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 171, god. XXIX, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, mart 1981.
- Šahinović, Nataša, “Zbirke Zavičajnog muzeja Visoko tokom 1980. godine obogaćene novim muzealijama”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 171, god. XXIX, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, mart 1981.
- Šahinović, Nataša, “Uz jedan lijep jubilej: Zavičajni muzej – čuvar baštine”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 198, god. XXXI, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, juli 1983, 4–5.

- Šahinović, Nataša, “Iz Zavičajnog muzeja: Korisna izložba – izložba fotografija Ovde se pisala istorija”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 199–200, god. XXXI, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, august–septembar 1983, 13.
- Šahinović, Nataša, “Zavičajnom muzeju poklonjen Mujezinovićev akvarel Visokog”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 207, god. XXXII, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, 31. mart 1984, 1.
- Šahinović, Nataša, “U organizaciji sekcija žena: Visočanke na Brionima”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 209, god. XXXII, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, 31. maj 1984, 6.
- Šahinović, Nataša, “Da vas upoznamo: o poklon zbirci Srđe Price”, u: *Naš život: list narodnog fronta sreza visočkog*, br. 246, god. XXXV, Visoko: Centar za informisanje i edukaciju, april 1987, 11.
- Šahinović, Nataša, “Novi nalazi na srednjovjekovnom gradu Visoko”, u: *Glasnik Zemaljskog muzeja BiH*, sv. 48/49, Sarajevo: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, 2001, 386–394.
- Šahinović, Nataša, Tarik Ahić, “Arhitektonsko naslijeđe Visokog”, u: *Visoko: privredno-kulturni informator*, II izdanje, Visoko: Smajlović d.j.l. Visoko, 1998.
- Šahinović, Nataša, “Jahja-pašina džamija i Svrzina kuća”, u: *Svrzina kuća*, Sarajevo: Muzej Sarajeva, 2001, 27–34.
- Šulc, Branka, “Adresar muzeja i galerija Jugoslavije”, u: *Informatica museologica*, Vol. 15, No. 1–3, Zagreb: Muzejski dokumentacijski centar, 1984, 68–80.

Internetski izvori

- Centar za savremenu umjetnost Sarajevo, Curatorial workshop. <https://scca.ba/knowledge-transfer/workshops/museums-and-galleries-of-contemporary-art-after-the-war-curatorial-workshop/> (pristupljeno: 7. 6. 2024).
- Centar za mir i multietničku saradnju, Nagrada za Mostarce nakon godina patnje i razaranja. <https://v2.centarzamir.org.ba/pro/nagrada-za-mostarce.html> (pristupljeno: 7. 6. 2024).
- Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine. http://old.kons.gov.ba/main.php?mod=vijesti&extra=suradnja&action=view&id_vijesti=368&lang=1 (pristupljeno: 7. 6. 2024).
- Federalno ministarstvo kulture i sporta. <https://www.fmks.gov.ba/download/monografija.pdf> (pristupljeno: 7. 6. 2024).
- Pregled uposlenika Zavičajnog muzeja u Visokom. <https://www.zavicajnimuzej.com/o-muzeju/> (pristupljeno: 6. 6. 2024).
- Promocije Zavičajnog muzeja Visoko. <https://www.zavicajnimuzej.com/promocije/> (pristupljeno: 12. 6. 2024).

NATAŠA ŠAHINOVIĆ AND HER SIGNIFICANCE IN PROTECTION OF THE CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Summary

Nataša Šahinović was a distinguished researcher in the field of Bosnian cultural and historical heritage in the period from 1975 to 2010 at the Regional Museum of Visoko and the Institute for the Protection of Monuments of Federation B&H. This work is dedicated to her personality, which encompasses that professional part. It was necessary to write on this topic in order to raise awareness of the value of this type of work in Bosnia and Herzegovina, but also more widely, and to point out the significance of an individual effort for the development and nurturing of culture, art and history. The significance of studying her life and work lies in the fact that she was one of the few women who have been in a long-term working environment that also required going out into the field.

Through research into the course of her education and professional development, the question of women and their role in society inevitably arose. Nataša lived and grew up in socialist Yugoslavia, she spent most of her working life in that period, she encountered and survived the war while working at the museum in Visoko, continued her post-war career at the Institute for the Protection of Monuments in Sarajevo. She was one of the rare bright examples of a Yugoslav woman who not only completed primary and secondary education, but also obtained a university degree. She bravely defied the educational statistics, which were unfortunately dominated by illiterate women. She was a woman who conducted archaeological research in the old town of Visoko during the war years. She spent the post-war period writing, organizing exhibitions, participating in scientific meetings, conducting archaeological research, all with the aim of protecting and promoting the rich heritage of B&H. Unfortunately, scrolling through and

reading the available literature that deals with this topic it is devastating to notice that her name is almost never mentioned despite her outstanding and dedicated work, as evidenced by this paper.

The paper consists of a biographical piece containing information about the educational process that began in Visoko, continued in Belgrade at the Faculty of Philosophy at the Department of Art History and in Sarajevo at the Faculty of Architecture. This paper provides a brief overview of her professional engagements, first at the Regional Museum of Visoko and then at the Institute for the Protection of Monuments of Federation B&H. Her work at both institutions contributed significantly to the cultural and historical heritage of B&H. This review is imbued with various historical conditions and processes and this research can serve those interested in the protection of Bosnian monuments, the preservation of cultural heritage, the value of historical heritage, the importance of work in these areas and the consequences of neglecting efforts like those of Nataša Šahinović.